

1983, 1. května – *Sdělení VONS č. 327 „Případ RNDr. Mikuláše [sic] Duraye“ o vývoji případu Miklóse Duraye stíhaného pro trestný čin podvracení republiky.*¹

Dne 10. 11. 1982 zahájil městský prokurátor JUDr. Miloslav Jakšík trestní stíhání proti RNDr. Mikuláši² Durayovi, nar. 18. 7. 1945, bytem Bratislava, Jaskový rad 161, povoláním geologovi Doprastavu Bratislava, nařídil u něho domovní prohlídku a vzal ho do vazby.³ Dr. Durayovi byla již v roce 1979 udělena výstraha náčelníkem SNB Bratislava⁴ a v červnu 1982 byla u něho provedena domovní prohlídka, při níž StB zabavila mnoho písemností, knih a osobních poznámek. Dne 28. 12. 1982 [sic] podal prokurátor obžalobu proti dr. Durayovi k Městskému soudu v Bratislavě. V lednu a poté v únoru 1983 bylo stanoveno hlavní líčení, které bylo poobakrát odloženo na neurčito. V únoru 1983 byl dr. Duray propuštěn z vazby, ale trestní stíhání zastaveno nebylo.⁵

Dr. Duray je obviněn z podvracení republiky (§ 98/1, 2b tr. z.), „že vyhotovoval, rozmnožoval v ČSSR i v zahraničí písemnosti s pobuřujícím charakterem nepřátelsky zaměřeným k socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky...“⁶ Obžaloba se opírá o 10 dokumentů, vypracovaných obžalovaným v letech 1979 až 1981, které adresoval různým státním institucím, a některé byly publikovány v zahraničních časopisech. Dokumenty se zabývají právním, kulturním, sociálním a ekonomickým postavením Maďarů na Slovensku. Rozebírá v nich především rozhodnutí ministerstva školství SSR o jazykové přestavbě maďarských škol, které se realizuje plánovaným snížením (snížováním) počtu škol a necitlivým omezováním výuky v maďarštině, jejímž cílem je asimilace Maďarů. Na základě odborných posudků z Ústavu marxismu-leninismu ÚV KSS obžaloba dr. Duraye viní, že dokumenty „záměrně zkreslují údaje, mohou vyvolat protisocialistické, nacionalistické nálady a nahrávají antikomunistickým zahraničním centrálním vytvářením falešného zdání, že v ČSSR chybí

řešení národnostní otázky, a že objektem útoku je ústavní jednota republiky“.⁷ V obžalobě se objevuje varující a na padesátá léta upomínající zneužitelné označení „buržoazní nacionalista“, aniž je rozebráno, v čem spočívá toto nařčení. Formulace jsou vágní a všeobecné, uvedená tvrzení nejsou dokumentována.

Motivem jednání dr. Duraye byla snaha upozornit a vyvolat diskusi, která by vedla k nápravě některých necitlivých zásahů státních orgánů, jež jsou v rozporu se zákonem č. 144/68 Sb., o národnostních menšinách v ČSSR.⁸

Informace o Chartě 77, r. 6, 1983, č. 5, s. 6–7.

POZNÁMKY

- ¹ K případu Miklóse Duraye viz dále sdělení VONS č. 317, 321, 375 a 445, dokumenty č. 318, 322, 378 a 448.
- ² Správně rodným jménem Miklós.
- ³ Viz usnesení městského prokurátora v Bratislavě (v zastoupení JUDr. Miloslavem Jakšíkem) z 12. 11. 1982 o vzetí Duraye do vazby počínaje dnem zadržetí 10. 11. 1982. Informace o změně právní kvalifikace Durayova obvinění z trestného činu pobuřování na trestný čin podvracení republiky byla Durayovi sdělena při jeho výsledku konaném na odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Prahy a Západoslovenského kraje 10. 11. 1982. Usnesení o vzetí do vazby a protokol z výsledku viz in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Vyšetrovacie spisy, vyšetřovací spis k případu Miklóse Duraye, sign. V 16473.
- ⁴ Durayovi byla udělena výstraha náčelníkem Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje podle nařízení ministra vnitra ČSSR č. 22/1978, čl. 2, písm. a), b). Byl upozorněn na skutečnost, že jeho jednání hraničí s trestnou činností, a pokud v něm nepřestane, vystavuje se trestní zodpovědnosti. Viz obžalobu podanou 11. 12. 1982 městským prokurátorem v Bratislavě (v zastoupení JUDr. Miloslavem Jakšíkem) na Miklóse Duraye, LP, Sb. VONS, inv. č. 79, sign. I/1, kart. 20.
- ⁵ Duray byl propuštěn z vazby na základě usnesení Městského soudu v Bratislavě (předseda senátu JUDr. Ján Račko) z 22. 2. 1983. Usnesení bylo zdůvodněno tím, že důvody vazby již pominuly. Duray byl před vzetím do vazby řádně zaměstnán a měl trvalé bydliště. V jeho trestní věci bylo uskutečněno jedno hlavní líčení, na němž byla provedena převážná většina důkazů shromážděných v přípravném řízení. Líčení bylo přerušeno proto, aby byly zajištěny další důkazy, u nichž však je objektivně vyloučená nebo krajně ztížena

možnosť obžalovaného na ňe pôsobiť či je dokonca mařit. Duray se mĕl tĕž ũdajně zaručit, že v jednání, z něhož je obviňován, nebude pokračovat. Usnesení je uloženo in: Archiv ũPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis k případu Miklóse Duraye, sign. V 17332.

Na Durayovu podporu vystoupila během jeho věznění řada osob doma i v zahraničí. Mluvčí Charty 77 Radim Palouš, Anna Marvanová a Ladislav Lis napsali 22. 12. 1982 dopis Generální prokuratuře ČSSR upozorňující na nesprávnou interpretaci některých paragrafů trestního zákona s uvedením případu M. Duraye (dokument Charty 77 č. 37/82), ČISAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*, sv. 1, Praha 2007, s. 485. Durayovým případem se zabývala i Amnesty International, viz články „Czechoslovakia: Miklos DURAY“ in: *Amnesty International Urgent Action*, 30. 11. 1982; „Czechoslovakia: Miklos DURAY“ in: *Amnesty International Urgent Action*, 9. 3. 1983; „Writer arrested“ o případech Jaromíra Šavrdy a M. Duraye in: *Amnesty International Newsletter* 13, 1983, č. 2, uloženo in: LP, Sb. VONS, inv. č. 79, sign. IV/3, kart. 20. Dále viz text M. Duraye „Odkaz za hranice“ reflektující projevy solidarity s jeho osobou in: *Svědectví* 18, 1983, č. 70–71, s. 577–578.

⁶ Celá citace přesně zní: „[M. Duray] od roku 1979 sústavne vo väčšom rozsahu z nepriateľstva k socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky vyhotovil, rozmnožoval v ČSSR jako aj v zahraničí a rozposielal na rôzne československé inštitúcie a súkromným osobám maďarskej národnosti žijúcim na území ČSSR písomnosti s poburujúcim obsahom nepriateľsky zameraných k [sic] socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky.“ Obžalobu viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 79, sign. I/1, kart. 20.

⁷ Jedná se o parafrázi znění obžaloby, v níž je mj. uvedeno: „V priebehu vyšetřovania bol zadovážený odborný posudok o charaktere dokumentov z Ústavu marxizmu-leninizmu ũV KSS. Z tohoto posudku jednoznačne vyplýva, že obsah dokumentov zodpovedá celkovej línii buržoázneho nacionalizmu, šírenej niektorými nacionalistami z radov maďarskej menšiny v ČSSR. Obvinený nelen preberá ich terminológiu a údaje ale zámerne ich ešte viac vyhocuje proti ČSSR. Zámerne skresľuje fakty a vymýšľa si neexistujúce javy a tendencie. Jeho dokumenty obsahujú úplne nepodstatnené vykonštruované a zlomyselné tendenčné názory o akejsi likvidácii maďarskej národnosti. Za vymyslenú treba považovať i jeho konštrukciu o školstve. Obvinený otvorene útočí i na Ústavu ČSSR, hoci táto vytvára všetky právne predpoklady a socialistický štát v jej duchu zabezpečuje všetky práva maďarskej národnosti. Tvrdenia obvineného o postavení maďarskej národnosti v ČSSR sú vo všetkých hlavných ukazateľoch hrubou falzifikáciou skutočností s úmyslom očierniť výsledky, ktoré v procese rozvoja maďarskej národnosti v ČSSR boli dosiahnuté.“ Obžalobu viz in: tamtéž

⁸ Ústavní zákon o postavení národností v Československé socialistické republice č. 144/1968 Sb. z 27. 10. 1968 viz in: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*, r. 1968, s. 402–403.